

A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
í t é l e t e

Az ügy száma: Mfv.X.10.179/2020/9.

A tanács tagjai: Dr. Stark Marianna a tanács elnöke

Szolnokiné dr. Csernay Krisztina előadó bíró

Dr. Tánczos Rita bíró

Az I. rendű felperes: I. rendű felperes

(cím1)

A II. rendű felperes: II. rendű felperes

(cím1)

A III. rendű felperes: III. rendű felperes

(cím1)

A felperesek képviselője: Dr. Kovács Dóra Ügyvédi Iroda

(cím2)

(ügyintéző: dr. Kovács Dóra ügyvéd)

Az alperes: alperes

(cím3)

Az alperes képviselője: ... kamarai jogtanácsos

(cím3)

A per tárgya: sérelemdíj megfizetése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperesek

A felülvizsgálni kért jogerős határozat:

Fővárosi Törvényszék 7.Kf.650.194/2020/4.

Az elsőfokú bíróság határozata:

Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 66.M.768/2019/9.

Rendelkező rész

A Kúria a Fővárosi Törvényszék 7.Kf.650.194/2020/4. számú ítéletét hatályon kívül helyezi és a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 66.M.768/2019/9. számú ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az I. rendű felperesnek 350.000,- (háromszázötvenezer) forint együttes másodfokú és felülvizsgálati költséget, míg a II. és III. rendű felpereseknek személyenként együttesen 175.000,- (százhetvenötezer) forint másodfokú és felülvizsgálati eljárási költséget.

Megállapítja, hogy az 1.200.000,- (egymillió-kettőszázezer) forint másodfokú és az 1.500.000,- (egymillió-ötszázezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A tényállás

[1] A közigazgatási és munkaügyi bíróság által megállapított tényállás szerint néhai néhai felperes felperesi jogelőd, hivatásos tűzszerésként a ... állományában teljesített

szolgálatot, amelynek során 2016. július 1-jén szolgálat teljesítés közben halálos balesetet szenvedett.

[2] Az alperes Hatósági Hivatala 2016. augusztus 17-én kelt határozatával a honvédelmi balesetet szolgálati kötelemekkel összefüggőnek minősítette.

[3] Az I. rendű felperes saját nevében, és egyúttal a II. és III. rendű felperesek törvényes képviselőjeként 2016. október 25-én kártérítési igényt terjesztett elő sérelemdíj és tartást pótló járadék megfizetése iránt. Az alperes ... Hivatala elsőfokú határozataiban az I. rendű felperes részére 10.000.000,- forint, a II-III. rendű felperesek részére személyenként 20.000.000,- forint sérelemdíjat állapított meg. A határozat indokolása szerint I. rendű felperes élethosszig tervezett párkapcsolatot a jogelőddel, e szándék erősségét a két gyermek vállalása is jelezte. A haláleset következtében a párkapcsolat megszűnt, a két gyermek felnevelésének terhe egyedül az I. rendű felperesre hárul, amely jelentős lelki és fizikai megterhelést is jelent. A határozat utalt a személyiségi jogsérelem mértékére, a bíróságok kártérítési gyakorlatára, továbbá hivatkozott az eset összes körülményeinek együttes értékelésére is. Az elsőfokú határozat a II. rendű felperes esetében mérlegelte, hogy csecsemőként vesztítette el édesapját, emléke nem maradt róla és az apa hiánya egész életében nehézségeket fog okozni számára. A határozat az ő esetében is felhívta a bíróság kártérítési gyakorlatát, valamint utalt a személyiségi jogsérelem mértékére. A III. rendű felperes esetében a határozat indokolása hivatkozott arra a körülményre, hogy háromévesen, kisgyermekként vesztítette el édesapját, akinek emléke megmaradt benne, az elvesztését nehezen dolgozza fel, az apa hiánya egész életében nehézségeket fog okozni számára.

[4] A felperesek fellebbezése alapján eljáró Honvédelmi Miniszter az elsőfokú határozatokat helybenhagyta.

[5] A felperesek a Honvédelmi Miniszter másodfokú határozatával szemben keresetet terjesztettek elő és további sérelemdíj megfizetésére kérték kötelezni az alperest.

[6] A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi bíróság a 66.M.644/2017/24. számú ítéletében az I. rendű felperes keresetének helyt adott, a II. rendű felperes keresetének részben adott helyt, míg a III. rendű felperes keresetét elutasította.

[7] A Fővárosi Törvényszék a 7.Kf.650.095/2019/10. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátjaira tekintet nélkül hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.

A felperesek keresete és az alperes ellenkérelme

[8] A felperesek keresetükben személyenként további 10.000.000, - forint sérelemdíj és perköltség megfizetésére kérték kötelezni az alperest. Álláspontjuk szerint az alperes által meghatározott sérelemdíj összege még a határozatokban foglalt indokok alapján sem elfogadható. Hivatkoztak a teljes családi élethez való joguk sérelmére, a kiskorú gyermekek

esetében a szülő elvesztésével járó pótolhatatlan veszteségre. Érvelésük arra is irányult, hogy a baleset nem tette lehetővé szerettük holttestének eltemetését, mivel kizárólag DNS vizsgálattal lehetett azonosítani a jogelőd személyét. Álláspontjuk szerint a megállapított sérelemdíj nem alkalmas a jogintézmény kettős funkciójának betöltésére.

[9] Az alperes az ellenkérelmében a felperesek keresetének elutasítás kérte. Álláspontja szerint a balesetet követően mindent megtett azért, hogy a felperesek helyzetét a lehetőségekhez képest megkönnyítse, a sérelemdíjat megalapozó valamennyi körülményt figyelembe vett és jelentős összegű kártérítési összeget folyósított számukra. Döntött az elhunyt katonák hősi halottá nyilvánításáról, ezzel további támogatás igénylését tette lehetővé a felperesek számára. A perbeli esetben az alperes felelőssége objektív alapokon nyugszik, így a sérelemdíj magánjogi büntetés jellege nem kerülhet szóba.

Az első- és másodfokú bíróság határozata

[10] A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a 66.M.768/2019/9. számú ítéletével kötelezte az alperest az I. rendű felperes részére 10.000.000,- forint, a II. és III. rendű felperesek részére személyenként 5.000.000,- forint sérelemdíj megfizetésére. A II. és III. rendű felperesek ezt meghaladó keresetét elutasította. Kötelezte az alperest az I. rendű felperes részére 500.000,- forint perköltség megfizetésére és megállapította, hogy a II. és III. rendű felperesek költségeiket maguk viselik. Megállapította, hogy a felperesek költségmentessége folytán az eljárás illetékét az állam viseli.

[11] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felperesek családi életéhez való személyiségi joga egyértelműen sérült. A perben beszerzett igazságügyi elmeorvosi és pszichológiai szakvéleményeken kívül figyelembe vette az I. rendű felperes előadását is, amely szerint élettársának halála után a családi teendők, így a gyermeknevelés, a gyermekekről és - a későbbiekben - a szülőkről való gondoskodás, a családi ház fenntartásával kapcsolatos teendők kizárólag rá hárultak és a boldog párkapcsolat hiánya szorongást okoz számára. Az igazságügyi orvosszakértő ugyan az I. rendű felperesnél pszichiátriai megbetegedést nem állapított meg, ugyanakkor a lelkiállapotát labilisnak ítélte.

[12] A közigazgatási és munkaügyi bíróság a II. és III. rendű felperesek esetében a családi környezetben nevelkedés jogát értékelte, amely édesapjuk halálával sérült. Pótolhatatlan veszteség keletkezett számukra azzal, hogy nem részesülhetnek a családi együttlétből fakadó élményekben, nem érezhetik a család biztonságát, amely további életüket jelentősen befolyásolja. A szakértői vélemény alátámasztotta, hogy a III. rendű felperes a fejlődésben visszaesett, rendszeres pszichológiai támogatásra és segítségre szorult.

[13] E bizonyítékok alapján a felpereseket ért hátrányt az elsőfokú bíróság igazoltnak tekintette annak ellenére, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:52. § (1) bekezdése alapján a felperesek a jogsértés tényén kívül további hátrány bekövetkeztének bizonyítására nem lettek volna kötelesek. E körben a Kúria BH 2018.13. szám alatt közzétett döntésére hivatkozott.

[14] Megállapította, hogy az alperes a balesetért fennálló objektív felelősségét elismerte.

[15] A sérelemdíj összegének vizsgálata során – figyelemmel a Ptk. 2.52. § (3) bekezdésére - elsődlegesen a felperesek életében bekövetkezett változást értékelte. Az I. rendű felperes esetében figyelemmel volt arra, hogy elvesztette élete szerelmét, gyermekeinek apját, családi élete gyökeresen megváltozott és a korábban megosztott családi teendők a jövőben egyedül rá hárulnak. A II. rendű felperes koránál fogva nem tudta felfogni az egyik szülő elvesztését, azonban a III. rendű felperes hiányolja édesapját és emiatt pszichológiai segítségre szorul. A gyermekek esetében a bíróság különös súllyal értékelte azt is, hogy a jogelőd fiatalon halt meg és a gyerekek önálló életének kialakulásáig még nagyon sok idő van hátra.

[16] Az elsőfokú bíróság döntő körülménynek tekintette, hogy a baleset folytán a jogelőd teste megsemmisült, ezért hagyományos módon nem tudták eltemetni, a családtagok nem tudtak méltó módon elbúcsúzni tőle.

[17] Az elsőfokú bíróság a jogsértés felperesekre és környezetükre gyakorolt hatásának vizsgálata keretében a család életének a jogelőd halála következtében történő összeomlását értékelte. Álláspontja szerint a két pici gyermekre tekintettel az I. rendű felperes lehetőségei egy esetleges újabb párkapcsolat létesítésére beszűkültek, továbbá egészsége is sérült, alvászavarai vannak, amelyek hatással lehetnek munkavégzése minőségére is. A II. és III. rendű felperesek esetében kiemelte a családban való nevelkedésükhöz és a családi életükhöz való jog sérelmét, amelyet mindkét gyermek esetén azonos hátránnyként értékelt, így a sérelemdíj összecszerúsége esetében nem tett különbséget.

[18] A BH 2019.268. számú döntésének felhívásával utalt arra, hogy a sérelemdíj magánjogi büntetés funkciója körében a jogsértő vagyoni viszonyai és fizetőképessége is figyelembe vehető. A sérelemdíjnak olyan összegűnek kell lennie, ami visszatartó büntetőerővel bír a alperes vonatkozásában. A felperesek a baleset bekövetkezésének a körülményeire vonatkozóan bizonyítási indítványt terjesztettek elő, de az alperes a felelőssége elismerésével attól elzárkózott, amelyet az elsőfokú bíróság a terhére értékelt. A Kúria BH 2015.185. számú döntésében megállapított sérelemdíj összegét figyelembe véve a felperesek keresetének nagyobb részt helyt adott.

[19] Az alperes fellebbezése alapján eljáró Fővárosi Törvényszék a 7.Kf.650.194/2020/4. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a felperesek keresetét elutasította. Kötelezte a felpereseket 100.000,-forint együttes első-, és másodfokú perköltség egyetemleges megfizetésére.

[20] A másodfokú bíróság ítéletének indokolásában az alperes fellebbezésére tekintettel elsődlegesen azt vizsgálta, hogy az elsőfokú bíróság milyen szempontokat mérlegelt a sérelemdíj összegének megállapításakor, ezek a szempontok mennyiben különböztek az alperesi határozatban is figyelembe vett körülményektől, feltárt-e olyan tényeket, körülményeket, amelyeket az alperes a sérelemdíj megállapításakor még nem ismert, vagy nem vett figyelembe, illetve a megállapított sérelemdíjak összege arányos volt-e a bekövetkezett jogsérelemmel.

[21] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helyesen és tényszerűen állapította meg az egyes felperesek tekintetében a konkrét személyiségi jogok sérelmét, annak mértékét és helyesen, lényegében az alperesi határozatokkal egyezően jelölte meg mindazon körülményeket, amelyeket a felperesek életében a néhai baleseti halála előidézett. A Ptk. 2:52. § (3) bekezdése alapján helyesen vizsgálata a jogsértés felperesekre gyakorolt hatását, azt, hogy családi életük összeomlott és mindhárom felperest jelentős veszteség érte. Egyetértett azzal az érveléssel is, hogy az elsőfokú bíróság nem tett különbséget a II. és III. rendű felperesek között.

[22] A törvényszék álláspontja szerint ugyanakkor többlettényállási elemként nem volt figyelembe vehető az a körülmény, hogy a felperesek nem tudtak méltó módon elbúcsúzni a néhaitól. A felperesek ugyanis nem vitatták az alperes azon állítását, hogy a néhait hősi halottként a legfelsőbb vezetés és mintegy 300 fős honvédségi állomány jelenlétében, katonai tiszteletadás mellett temették el. Mindez a másodfokú bíróság álláspontja szerint méltó és kegyeletteljes temetés volt, ami ellensúlyozhatta azt a körülményt, hogy a robbanás miatt a néhai földmaradványait nem lehetett „hagyományosan” eltemetni.

[23] Az elsőfokú bíróság érvelésével szemben nem volt arra utaló peradat sem, hogy az I. rendű felperes párkapcsolati lehetőségei beszűkültek volna. Az ő esetében a szakértők a nem patológiás gyász tüneteit állapították meg, ezért nem alapos az elsőfokú ítélet azon megállapítása, hogy az I. rendű felperes egészsége is sérült, továbbá az sem volt a vizsgálat tárgya, hogy e lehetséges sérülés milyen hatást gyakorolhatott a felperes munkavégzésére. Ezek a megállapítások tehát nem tekinthetők többlettényállási elemnek.

[24] A másodfokú bíróság utalt arra, hogy a sérelemdíj mértékének megállapítása körében a jogsértés ismétlődő jellege és a felróhatóság mértéke is értékelendő körülmény, ugyanakkor a perbeli esetben ezen szempont egyike sem volt értelmezhető, ismétlésről ugyanis nem lehetett szó, míg a munkáltató vétkessége ténylegesen nem állt fenn, azaz a kár neki nem volt felróható. Az alperes a felelősségét elismerte, és a per során többször is nyilatkozatot tett arról, hogy nem kívánja kimenteni magát. Mivel az alperes esetében a felróhatóság nem volt értelmezhető, az elsőfokú bíróság helyesen járt el, amikor ennek vizsgálatát ítéletében kizárta.

[25] A másodfokú bíróság rámutatott arra is, hogy a sérelemdíj mértékének meghatározásakor a bíróság szabadon mérlegeli az adott ügyben megállapított tényeket és körülményeket, és lehetősége van egyéb szempontokat is figyelembe venni. Ezért az elsőfokú bíróság nem volt elzárva attól, hogy a sérelemdíj kompenzációs jellegén kívül vizsgáljon olyan szempontokat is, amely a sérelemdíj magánjogi büntetés funkciójához kötődnek. Ugyanakkor nem értett egyet az elsőfokú bíróság e körben kifejtett okfejtésével.

[26] A törvényszék az eltérő tényállásra tekintettel nem találta irányadónak a BH 2019.268. számú jogesetre történő elsőfokú bírósági hivatkozást. Álláspontja szerint a jogszabály és gyakorlat téves értelmezése lenne a sérelemdíj megállapításakor tényállástól függetlenül kötelező és általános jelleggel vizsgálni a fél fizető képességét.

[27] A törvényszék nem osztotta az elsőfokú bíróság azon érvelését sem, mely szerint a perbeli esetben az alperes vétkességét vélelmeznie kellett volna. A vétkesség körében a felperesek nem terjesztettek elő konkrét bizonyítási indítványt, kizárólag a helység1 Mentésítő Alegység heti jelentésének megküldését kérték, amely azonban nem állt összefüggésben a balesettel, ezért a bizonyítást az elsőfokú bíróság maga is mellőzte. A másodfokú bíróság álláspontja szerint ugyanakkor az alperes külön felhívás nélkül csatolta a helység2 Rendőr-kapitányság Bűnügyi Osztályának 2016. szeptember 12-én kelt határozatát, amelyben néhai felperes halálesete ügyében indult közigazgatási hatósági eljárást zárta le. A határozat részletesen leírta a baleset körülményeit és az elvégzett szakértői vizsgálatokra hivatkozva megállapította, hogy néhai felperes főtörzsőrmester és a munkáltató részéről sem merült fel bűncselekmény gyanúját alátámasztó szakmai szabályszegés gyanúja. Ezen iratról azonban az elsőfokú bíróság ítéletében nem tett említést.

[28] Az elsőfokú bíróság a sérelemdíj szankciós jellegű szempontjai között megalapozatlanul vette figyelembe, hogy a balesetben többen is érintettek voltak. A sérelemdíj célja ugyanis a felperesi oldalon bekövetkezett személyiségi jogsértés kompenzálása, amely nem hozható összefüggésbe azzal, hogy a balesetben többen is meghaltak.

[29] A törvényszék álláspontja szerint az elsőfokú bíróság csak a felpereseket ért hátrányokat értékelte, azonban nem volt figyelemmel az alperes támogató magatartására és arra, hogy a felperesek részére biztosított összesen 50.000.000, - forint sérelemdíjon felül kiemelten magas, 30.000.000, - forint összegű lakástámogatást is folyósított, amely nem tartozott a vagyoni kártérítések körébe. Hangsúlyozta ugyanakkor, hogy a lakástámogatást, és az egyéb vagyoni kártérítést a sérelemdíj mértéke körében nem lehetett figyelembe venni, sem beszámítani. A törvényszék a Ptk. 2:52. § (3) bekezdésében felsorolt szempontokon túlmenően vette figyelembe az alperes támogató magatartását, a rövid időn belül folyósított sérelemdíjat és a több jogcímen fizetett kártérítési előleget, továbbá azt a körülményt, hogy a néhai hősi halottá nyilvánításával megnyitotta a lehetőséget a felperesek további jogérvényesítésére, amellyel lehetővé vált, hogy a felperesi oldal lakástámogatásban részesüljön. Mindezen szempontok együttes értékelésével arra a következtetésre jutott, hogy mivel a személyiségi jogsértés esetében a sértett feleket esetleges vagyoni károkon túl mentális és lelki értelemben vett károk is érték, a jogsértő fél hozzáállása a sérelemdíj mértékét befolyásolhatja. Ennek következtében megállapította, hogy az elsőfokú eljárásban nem került feltárára olyan mennyiségű és olyan súlyú többlettényállási elem, amely alapján indokolható lenne az alperes munkáltató által már megfizetett sérelemdíjak összegének megemlése. Az alperes által már megállapított adatok és szempontok alapján kifizetett sérelemdíjak összegét méltányosnak, a jogsértéssel, az ár-, és értékviszonyokkal és a kialakult ítélkezési gyakorlattal arányban állónak tartotta, ezért a felperesek keresetét elutasította.

A felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem

[30] A felperesek a felülvizsgálati kérelmükben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság ítéletének „hatályában történő fenntartását” és az alperes perköltségben történő marasztalását kérték.

[31] A jogerős ítéletben foglaltak szerint az alperes sérelemdíjat megállapító határozatához képest többlétevényállási elemet jelentett a szakértő véleményével alátámasztott azon tény, hogy a II. rendű felperes édesapja halála miatt regresszióra hajlamos, pszichológiai segítségre szorul, az elhunyt hozzátartozó korai, fiatalkori halála, a gyermekek önálló életének kialakulásáig hátralévő hosszú idő, továbbá az a körülmény is, hogy a felperesek nem tudtak méltó módon elbúcsúzni szerettüktől. A másodfokú bíróság az első három körülményt elfogadta többlétevényállási elemként, ugyanakkor a méltó eltemettetés hiányát nem. A felperesek álláspontja szerint az elbúcsúzás ellehetetlenülése a perben ténykérdés volt, ugyanakkor a törvényszék az ennek ellensúlyozására vonatkozó véleményének alátámasztására semmilyen adat nem merült fel.

[32] A törvényszék a szakértői vélemény alapján megállapította, hogy az I. rendű felperes a gyázmunka lezárulását követően képes lehet új párkapcsolat kialakítására, ezért ez a körülmény többlétevényállási elemként nem vehető figyelembe. A halálesetet követően másfél évvel később készült szakértői vélemény ugyanakkor rögzíti, hogy még nem áll készen párkapcsolatra és az eltelt időszakban, a mai napig, tehát több mint 4 év elteltével sem tudott új párkapcsolatot kialakítani.

[33] A másodfokú bíróság kifejtette, hogy a bíróság szabadon mérlegelheti a tényeket és körülményeket, illetőleg a Ptk. 2:52. § (3) bekezdésében foglaltakon túl egyéb szempontokat is figyelembe vehet. Ennek ellenére az elsőfokú bíróság által felhívott BH-t nem találta irányadónak annak ellenére, hogy az megfelelt a Fővárosi Ítéltábla Polgári Kollégiumának 1/2013. (VI.17.) számú határozatával elfogadott kollégiumi véleményben megállapítottaknak, mely szerint a sérelemdíj megállapítása során az alperes vagyoni viszonya és fizetőképessége is figyelembe vehető. A költségvetés, az alperes gazdálkodása jogszabályok által szabályozott, ugyanakkor köztudomású tény, hogy a perbeli kifizetésének a alperes vagyoni viszonyai, fizetőképessége nem lehet akadálya.

[34] A baleset körülményeiről a felpereseket az alperes nem tájékoztatta. Az I. rendű felperes személyesen, utólag valóban kikérte a rendőrségtől a helység² Rendőr-kapitányság Bűnügyi Osztályának határozatát. A baleset bekövetkeztét tűzszerészetileg vizsgáló iratokat ugyanakkor az alperes hadititoknak minősítette, azokra vonatkozóan – a perben tett nyilatkozata szerint - jogszabályi kötelezettség nélkül további adatot nem szolgáltat ki. Az alperesi nyilatkozatokra tekintettel nem volt téves az elsőfokú bíróság alperesi elzárkózására vonatkozó megállapítása.

[35] A másodfokú bíróság által kizárt, de az elsőfokú bíróság által viszonyítási alapként figyelembe vett BH-ban egy közlekedési baleset során egyedül maradt özvegy részére igényelt sérelemdíjról döntött a Kúria. Az, hogy a tényállások eltérőek voltak és a nem vagyoni kártérítés helyett sérelemdíj lett a jogkövetkezmény, nem zárja ki a viszonyítás lehetőségét. A törvényszék ugyanakkor összehasonlítható adatra vagy közzétett jogesetre a jogerős ítéletben nem hivatkozott.

[36] A felperesek azt is panaszolták, hogy a másodfokú bíróság a sérelemdíj összegénél mindhárom felperes részére nyújtott támogatásként vette figyelembe a kifizetett lakástámogatás összegét, ugyanakkor arra az I. rendű felperes nem volt jogosult. A honvédségnél hivatásos jogviszonyban állók mindig jogosultak voltak lakhatásuk

támogatására. Azt, hogy az alperes a hősi halottá nyilvánítással megnyitotta a lehetőséget a II. és III. rendű felperes előtt a hivatkozott juttatásra, nem felel meg a tényállásnak. A hősi halottnak nyilvánítás már megtörtént a búcsúztatást megelőzően, míg a lakástámogatási rendelet módosítása több mint egy évvel később következett be. Azt helytállóan állapította meg a másodfokú bíróság, hogy a lakástámogatás nem tartozik a vagyoni kártérítések körébe, ugyanakkor nem tartozik a sérelemdíj körébe sem.

[37] A fentiekre tekintettel a felperesek álláspontja szerint, bár a jogerős ítélet megállapítja, hogy a bíróság a sérelemdíj összegének mérlegelésénél a Ptk. 2:52. § (3) bekezdésében foglaltakon túl egyéb szempontokat is mérlegelhet, ugyanakkor ezt a lehetőséget kizárólag saját mérlegelésénél alkalmazza, az elsőfokú bíróság esetében elutasítja. A jogerős ítélet a többléteányállási elemeket ugyan nevesítette, ugyanakkor nem tartotta indokoltnak az alperes által megfizetett sérelemdíj összegétől történő eltérést. A többléteányállási elemeket annak ellenére hagyta figyelmen kívül, hogy az alperes jóval kevesebb tényállási elemre határozta meg a kifizetett sérelemdíj összegét.

[38] Az alperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását és a felperesek felülvizsgálati eljárási költségben történő marasztalását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság ítélete minden, a felperesek számára kedvező szempontot figyelembe vett, még az alperesi oldal számára értékelhető körülményeket teljesen figyelmen kívül hagyott, a másodfokú bíróság ugyanakkor ezeket a hiányosságokat pótolta. Az elsődlegesen vizsgálandó kérdés az, hogy az elsőfokú bíróság mely szempontokat mérlegelte az eljárás során és ezek a szempontok mennyiben különböznek az alperesi határozatokban is figyelembe vett körülményektől, illetve van-e olyan még nem ismert vagy többlételem, amelyeket az alperes a sérelemdíj megállapításakor nem ismert.

[39] Hivatkozása szerint nem valós, hogy az eljárás során elzárkózott volna a baleset körülményeire vonatkozó iratok rendelkezésre bocsátásától, mert az, hogy további jogszabályi kötelezettség kellett ahhoz, nem jelenti, hogy e bizonyítékokat nem kívánta rendelkezésre bocsátani. Álláspontja szerint azon többlétekmények, amelyek a bírósági eljárás során felmerültek, nem alapoznak meg magasabb összegű sérelemdíj megállapítását.

A Kúria döntése és annak jogi indokai

[40] A felülvizsgálati kérelem a következők szerint megalapozott.

[41] A felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás szerint az I. rendű felperes néhai élettársa, illetőleg a II. és III. rendű felperesek néhai édesapja szolgálati kötelemmel összefüggő baleset következtében életét veszttette. A felperesek által benyújtott kártérítési igényre tekintettel az alperes ... Hivatala elsőfokú határozataiban az I. rendű felperes részére 10.000.000, - forint, a II. és III. rendű felperesek részére személyenként 20.000.000, - forint sérelemdíjat állapított meg. A felperesek a keresetükben ezen sérelemdíj összegének felemelését kérték.

[42] Az eljáró bíróságok ítéletük indokolásában helytállóan vizsgálták a pert megelőzően hozott alperesi határozatban és a perben feltárt és bizonyított tényeket, ezek együttes értékelése alapján azonban eltérő következtetésre jutottak. Megalapozottan indultak ki abból, hogy a megsértett személyiségi jog elsődlegesen a felperesek – a Ptk-ban ugyan nem nevesített, de védelemre szoruló – teljes családi élethez való joga, amelyet a perbeli baleset következtében előállt haláleset következtében súlyosan sérült.

[43] A jogerős ítélet az elsőfokú bíróság ítéletének felülvizsgálata során megállapította, hogy az alperesi határozat nem vette figyelembe az azóta beszerzett pszichológusi szakértői véleményeket, az elhunyt hozzátartozó korai, fiatakkori halálát, azt, hogy a gyermekek önálló életének kialakulásáig még rendkívül hosszú idő van hátra, továbbá a felperesek nem tudtak méltó módon elbúcsúzni néhai szerettüktől. A törvényszék a jogerős ítéletben az első három szempontot maga is figyelembe vette, ugyanakkor e többlettényállási elemek mellett is megalapozatlannak ítélte az elsőfokú bíróságnak a sérelemdíj felemelésére vonatkozó ítéleti döntését.

[44] A Kúria álláspontja szerint a perben feltárt körülmények mellett az alperesi határozatban már értékelt szempontok felülvizsgálata és azok együttes értékelése eredményeként a sérelemdíj összegét a jogerős ítélet jogszabálysértően mérlegelte.

[45] A Ptk. 2:52. § (3) bekezdése szerint a sérelemdíj mértékét a bíróság az eset körülményeire – különösen a jogsértés súlyára, ismétlődő jellegére, a felróhatóság mértékére, a jogsértésnek a sértettre és környezetére gyakorolt hatására – tekintettel egy összegben állapíthatja meg.

[46] A sérelemdíj az emberi személyiség értékminősége változásának kompenzálása, amely akkor állapítható meg, hogyha a személyiségre jellemző helyzet a korábbiakhoz képest hátrányosan változik meg. (Mfv.II.10.237/2019/4.)

[47] A sérelemdíj összege mindig az eset összes körülményének vizsgálatával, a jogsértéssel közvetlenül okozott hátrány mibenlétének figyelembe vételével és a Ptk. 2:52.§ (3) bekezdésében meghatározott szempontok mérlegelése alapján határozható meg.

[48] A közeli hozzátartozó halálának feldolgozása, a gyász egyénenként változó időtartamú, akár évekig is elhúzódó folyamat lehet. A veszteség mértéke és annak az egyén jelenlegi és jövőbeni életére való kihatása azonban az egyes tényállásokban eltérően értékelendő.

[49] Az I. rendű felperes esetében a személyiségi jogi sérelem mértékét és az ennek alapján megállapítható sérelemdíj összegét elsődlegesen a halálesetet követően kialakult súlyos helyzet alapján kellett megítélni. Az őt ért érzelmi veszteség mellett kiemelkedő jelentősége van annak, hogy két kisgyermekkel – akik közül a II. rendű felperes mindössze néhány hónapos volt – maradt egyedül. A gyermekekről való gondoskodás, az értük való felelősség egyedüli viselése a gyász mellett különös terhet jelent számára. A II-III. rendű felperesek édesanyjaként erős támaszt kell nyújtania és törekedni arra, hogy az elvesztett szülő hiányából fakadó érzelmi űrt lehetőség szerint kitöltse. Néhai élettársához való erős

érzelmi kötődése mellett ezért ezek a körülmények a jövőbeli párkapcsolat kialakításának esélyét nem csupán a jelen helyzetben, hanem a jövőre nézve is nagymértékben csökkentik még akkor is, ha az úgynevezett „patológiás gyászreakció” szakértői véleménnyel nem volt bizonyítható.

[50] A törvényszék jogszabálysértően állapította meg, hogy a baleset körülményei miatt lehetetlenné vált hagyományos temetés elmaradását a néhai hősi halottá nyilvánítása és a katonai tiszteletadással megrendezett temetés kompenzálta, így e körülmény a sérelemdíj szempontjából nem volt értékelhető. A temetés a túlélők elkészítését, búcsúzását megjelenítő szertartás, amelynek köztudomásúlag a gyászfolyamatban is kiemelkedő jelentősége van. Ennek következtében az I. rendű felperesre nehezedő érzelmi megterhelés szempontjából, így a sérelemdíj összegénél jelentőséget kell tulajdonítani annak is, hogy az elhunyt hozzátartozó maradványai a baleset következtében hagyományos módon nem voltak eltemethetőek, a társadalmi szokások szerinti búcsúra nem volt lehetőség. E kiemelkedő, az alperesi határozatban nem értékelt többletkörülményt a katonai szertartás ténye önmagában nem kompenzálhatta.

[51] A II. és III. rendű felperesek személyiségi jogsérelme az eljáró bíróságok helytálló álláspontja szerint azonos mértékű. Édesapjuk halála megfosztotta őket azon joguktól, hogy teljes, a vér szerinti szülőket magába foglaló családban nőjenek fel. A veszteség életük olyan korai szakaszában érte őket, hogy értékelhető emléküket nem marad róla, ugyanakkor az édesapa hiánya a jövőbeli életminőségüket jelentős mértékben csökkenti.

[52] A sérelemdíj mértékénél a jogszabály a felróhatóság mértékét is figyelembe veendő körülményként tünteti fel. Tény, hogy az alperes a perben a baleset szolgálati kötelezésekkel történő összefüggését kezdettől fogva nem vitatta, felelősségét elismerte. Ez a körülmény ugyanakkor kizárta annak, a sérelemdíj körében is mérvadó vizsgálatát, hogy a perbeli esetben milyen súlyú jogsértés történt az alperes részéről. Megfelelő bizonyítás és rendelkezésre álló iratok hiányában és arra a körülményre tekintettel, hogy a baleset körülményeit a Magyar Honvédség hadititokká minősítette, nem lehetett állást foglalni abban a kérdésben, hogy a baleset bekövetkezéséért az alperest terheli-e és ha igen, milyen fokú vétkesség.

[53] A sérelemdíj elégtételi kompenzációs és magánjogi büntetés funkciót is betölt. Annak alkalmazásakor meg kell őrizni a polgári jogi szankciós rendszer keretein belül a sérelemdíj funkciójának az egyensúlyát.

[54] A sérelemdíj egyik funkciója az okozott hátrány kompenzációjaként a jogsértő és a személyiségi jogában sértett személy relációjában kifejezett anyagi kárpótlás, másrésről a magánjogi büntetés a hasonló jogsértések megelőzése érdekében. Ez utóbbi funkció esetében a sérelemdíj fizetésre kötelezett vagyoni viszonyai a sérelemdíj összegének mérlegeléssel történő meghatározása körében figyelembe vehetők (Pfv.IV. 20.464/2018/8.).

[55] Minthogy a perbeli esetben az alperes vétkességének vizsgálatára nem került sor, így a sérelemdíj összegének meghatározásakor annak magánjogi büntetés funkciója nem kerülhetett érvényesítésre. Ebből következően a perbeli esetben a munkáltató teljesítőképessége, vagyoni helyzete a sérelemdíj mértékét nem befolyásolta.

[56] A törvényszék a jogerős ítéletében pontatlanul utalt arra, hogy az alperes lakhatási támogatásban is részesítette a felpereseket, mivel azt csupán a II. és III. rendű felperesek részére folyósította, az I. rendű felperes ilyen juttatásban nem részesült. A lakhatási támogatás emellett nem tekinthető sem vagyoni, sem nem vagyoni jellegű kártérítésnek, így a sérelemdíj összegét csökkentő tényezőként sem volt figyelembe vehető.

[57] A fenti körülmények együttes értékelése alapján a perbeli, a felperesek számára kiemelkedően súlyos hátrányt okozó személyiségi jogsértés kompenzálására - figyelemmel az alperesi határozatokban és a bírósági eljárás során feltárt körülményekre – az elsőfokú bíróság által megállapított sérelemdíj összege tekinthető arányosnak.

[58] A fentiekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

[59] A pervesztes alperes a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles a felperesek másodfokú és felülvizsgálati eljárási költségének megfizetésére.

[60] Az alperes az Itv. 5. §- a alapján személyes illetékmentes, ezért a másodfokú és felülvizsgálati eljárás illetékét a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §- alapján az állam viseli.

[61] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a vészhelyzet során érvényesülő egyes eljárásjogi intézkedések újbóli bevezetéséről szóló 112/2021. (III.6.) kormányrendelet 27. § (1) és (2) bekezdései alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Budapest, 2021. március 24.

Dr. Stark Marianna s.k. a tanács elnöke, Szolnokiné dr. Csernay Krisztina s.k. előadó bíró, Dr. Tánczos Rita s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő